

Advies over het verschil van mening tussen

Ambulancezorg Nederland,
hierna te noemen de werkgeversvertegenwoordiging, enerzijds

en

FNV (Zorg en Welzijn) en
CNV (Zorg & Welzijn) anderzijds,
hierna gezamenlijk te noemen: de werknemersvertegenwoordiging

over de vergoeding van de reistijd gemoeid met het reizen naar een andere plaats dan de
standplaats,

Van

Evert Verhulp,

ombudsman als bedoeld in art. 1.6 van de cao sector Ambulancezorg

17 december 2018

1 Inleiding

Bij e-mail van 23 juli 2018 met bijlagen, bestaande uit notulen van verschillende overleggen en een interpretatieverzoek van 24 januari 2017 en het antwoord van de interpretatiecommissie, heeft mevrouw Walma namens Ambulancezorg Nederland aan mij als Ombudsman advies gevraagd. Bij mail van 24 oktober 2018 is bevestigd dat partijen afzien van het geven van een mondelinge toelichting op hun standpunt, waarna door partijen telefonisch en per mail nog een nadere toelichting op het standpunt is gegeven. De wederpartij is steeds over de inhoud van die berichten geïnformeerd met de vraag om daarop desgewenst een reactie te geven. Op 3 december jl. heb ik het onderzoek gesloten en medegedeeld dat ik het advies zal opstellen. Op grond van art. 1.6 van de cao kan ik verwijzen, advies geven en bemiddelen. Ik zal in het onderstaande het geschil tussen partijen beoordelen.

2 Het geschil

Partijen hebben voor de verwoording van het tussen hen gerezen geschil verwezen naar de bij e-mail van 23 juli 2018 ingediende stukken. Dat geschil laat zich als volgt verwoorden:

Volgens de werknemersvertegenwoordiging komt het met regelmaat voor dat een werknemer wordt ingezet op een andere plaats dan de eigen standplaats. Het geschil betreft de vergoeding van de tijd van die reis. Naar de mening van de werknemersvertegenwoordiging is, als de werknemer van zijn huisadres naar die andere dan de eigen standplaats rijdt, sprake van een dienstreis en is de tijd die met die reis gemoeid is reguliere arbeidstijd. Ik begrijp dat met het woord 'reguliere' arbeidstijd de werknemersvertegenwoordiging zich op het standpunt stelt dat over die tijd ook het loon aan de werknemer betaald dient te worden. De werknemersvertegenwoordiging beroept zich ter onderbouwing van het standpunt op het bepaalde in art. 4.15 cao sector Ambulancezorg, dat voor zover hier van belang luidt:

Vergoeding reis- en verblijfskosten van dienstreizen

- 1. Aan de werknemer, die in opdracht van de werkgever in het kader van zijn werkzaamheden incidenteel reis- en verblijfskosten ten behoeve van dienstreizen moet maken, worden deze kosten vergoed met inachtneming van de volgende richtlijnen:*
 - a) voor reiskosten de kosten van openbaar vervoer op basis van het tarief laagste klasse.*
 - b) voor verblijfskosten de noodzakelijk gemaakte kosten.*

....

De werknemersvertegenwoordiging meent dat de opdracht om naar een andere dan de gebruikelijke standplaats te rijden die reis tot een dienstreis maakt. Kennelijk meent de werknemersvertegenwoordiging dat over de tijd die is gemoeid met een dienstreis aan de werknemer loon toekomt.

De werkgeversvertegenwoordiging meent dat de cao slechts voorziet in een vergoeding van reiskosten bij dienstreizen maar niet in een vergoeding van reistijd. De werkgeversvertegenwoordiging meent dat een onderscheid dient te worden gemaakt tussen werktijd waar tegenover de verplichting staat loon te betalen en werktijd in de zin van het Arbeidstijdenbesluit en Richtlijn 2003/88. Als de tijd gemoeid met een dienstreis werktijd is in de zin van het Arbeidstijdenbesluit en de richtlijn, betekent dat nog niet dat tegenover die tijd dan een verplichting tot het betalen van salaris bestaat. De werkgeversvertegenwoordiging wijst naar een juridisch advies over deze discussie uit 2011 en een oordeel van de interpretatiecommissie van 2017, waarin zij steun voor haar standpunt vindt.

3 Beoordeling

- a. Voor de beoordeling van het geschil ga ik uit van de cao sector Ambulancezorg 2015-2018 (verder: cao) waarover de kennisgeving van ontvangst door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is verzonden op 11 februari 2016 en die een looptijd heeft tot 31 december 2018.

In die cao is het begrip standplaats in art. 1.1. onder h als volgt gedefinieerd

h. standplaats: de plaats waar

i) de werknemer gewoonlijk zijn arbeid uitoefent en/of waar de werknemer gebruikelijk zijn dagelijkse arbeid aanvangt en beëindigt;

ii) de ambulance vertrekt, waar voorzieningen zijn voor ambulancepersoneel en waar materieel voorradig is;
iii) de werknemer in opdracht van de werkgever gebruikelijk zijn dagelijkse arbeid aanvangt en beëindigt.
Tevens wordt als standplaats aangemerkt het gebied met een straal van 10 km rondom de plaatsen als bedoeld onder artikel 1.1 h, sub i t/m iii.

In art. 4.14 cao is een reiskostenvergoeding woon-werkverkeer opgenomen en in art. 4.15 cao een regeling voor de vergoeding van dienstreizen. De standaard arbeidsovereenkomst die als bijlage bij de cao is opgenomen schrijft voor dat met de werknemer een standplaats wordt overeengekomen. Die standplaats is dan de plaats of plaatsen als bedoeld onder art. 1.1 onder h cao. Ik merk op dat de tekst van art. 1.1. onder h cao niet erg duidelijk is. Een standplaats moet blijkens de arbeidsovereenkomst behorend bij de cao worden afgesproken, zodat hetgeen in dit artikel onder ii) is bepaald, weinig zelfstandige waarde lijkt te hebben, ook als daarmee is bedoeld vast te leggen dat een standplaats alleen die plaats kan zijn van waar de ambulance vertrekt. De bepaling van de standplaats is blijkens de cao alleen van belang om de reiskosten woon-werkverkeer (art. 4.14 cao) en de verhuiskosten (art. 4.16 cao) te regelen. Andere verplichtingen of bepalingen zijn in de cao aan de standplaats niet verbonden.

b. De vraag is thans hoe dit samenstel van bepalingen moet worden uitgelegd in het licht van de voorgelegde vraag. De Hoge Raad heeft over de uitleg van caoteksten overwogen: *Volgens vaste rechtspraak geldt voor de uitleg van een bepaling van een cao de zogeheten CAO-norm. Deze houdt in dat aan een bepaling van een cao een uitleg naar objectieve maatstaven moet worden gegeven, waarbij in beginsel de bewoordingen van die bepaling, gelezen in het licht van de gehele tekst van de cao, van doorslaggevende betekenis zijn, zodat het niet aankomt op de bedoelingen van de partijen die de cao tot stand hebben gebracht, voor zover deze niet uit de daarin opgenomen bepalingen kenbaar zijn, maar op de betekenis die naar objectieve maatstaven volgt uit de bewoordingen waarin de cao is gesteld. Bij deze uitleg kan onder meer acht worden geslagen op de elders in de cao gebruikte formuleringen en op de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen waartoe de onderscheiden, op zichzelf mogelijke tekstinterpretaties zouden leiden.*

Uit de tekst van de cao en de bijgevoegde arbeidsovereenkomst volgt dat met de werknemer een standplaats wordt afgesproken. Het samenstel van bepalingen van de cao gaat er van uit dat die standplaats geldt als de plaats waar of van waaruit de werknemer zijn werkzaamheden verricht. De woorden 'gewoonlijk' en "gebruikelijk" geven al aan dat op het uitgangspunt dat de werknemer zijn arbeid verricht op of vanuit de standplaats uitzonderingen mogelijk zijn. Ik begrijp uit de cao en de door partijen gegeven toelichting dat met iedere werknemer een standplaats wordt overeengekomen, maar dat soms werknemers wordt opgedragen vanaf het huisadres naar een andere plaats te rijden om daar of van daaruit de werkzaamheden te verrichten. Deze opdracht verandert niet de standplaats omdat de werknemer op die andere plaats niet gewoonlijk de arbeid verricht of gebruikelijk de dagelijkse arbeid aanvangt en beëindigt.

c. De werknemersvertegenwoordiging stelt dat de tijd die een werknemer reist naar een andere plaats dan zijn standplaats om daar de werkzaamheden aan te vangen, moet

worden beschouwd als een dienstreis in de zin van art. 4.15 cao. Ik deel die opvatting van de werknemersvertegenwoordiging. Het begrip standplaats is in de cao niet heel duidelijk geregeld maar uit de bewoordingen van de cao (vooral uit de woorden “gebruikelijk” en “gewoonlijk”) volgt dat afwijking van de afgesproken plaats waar de werknemer de arbeid aanvangt en eindigt mogelijk is. Een dergelijke afwijking zal alleen kunnen bestaan als de werknemer wordt opgedragen zijn arbeid vanaf een andere plaats dan de standplaats aan te vangen of te beëindigen. Dit is een opdracht van de werkgever in het kader van de werkzaamheden van de werknemer en daarmee voldoet de opdracht de arbeid elders te verrichten of aan te vangen en te beëindigen aan het bepaalde in art. 4.15 lid 1 cao.

Door de opdracht vanaf een andere dan de standplaats de arbeid aan te vangen verandert het karakter van de reis van het woonadres naar die andere plaats (woon-werkverkeer) niet. Uit de tekst van de cao volgt dat de werknemer op die andere plaats de arbeid uitoefent of aanvangt en beëindigt. Daaruit volgt reeds dat de (betaalde) arbeid niet aanvangt met de dienstreis die begint op het woonadres en eindigt op de plaats waar de werknemer de arbeid aanvangt.

d. Volledigheidshalve wijs ik er op dat anders dan de werknemersvertegenwoordiging lijkt te veronderstellen, de vaststelling van een reis als dienstreis en daarom mogelijk als arbeidstijd in de zin van de Arbeidstijdenwet en richtlijn 2003/88 niet leidt tot een recht op loon. In de eerdere stukken is dat onder verwijzing naar de rechtspraak voldoende uitgewerkt, zodat ik hier met een verwijzing naar die uitwerkingen kan volstaan. Voor zover de werknemersvertegenwoordiging wijst op de definitie van werktijd in art. 1:7 lid 1 sub k Arbeidstijdenwet geldt dat nu de werknemer vrij is te bepalen op welke wijze hij naar zijn aangewezen plaats reist en de werkgever gedurende de reistijd naar die plaats ook geen werkgeversgezag uitoefent of kan uitoefenen, die reistijd niet als werktijd in de zin van het BW en dus evenmin als werktijd waartegenover een loonbetaling dient te staan, is te beschouwen. De cao regelt slechts in art. 4.15 een vergoeding van de kosten van reizen en verblijven als het gaat om dienstreizen, maar regelt niet dat dienstreizen werktijd zijn in die zin dat de werknemer over de tijd die een dienstreis kost, recht heeft op loon. Een voorstel van de werknemersvertegenwoordiging om dat wel zo in de cao te regelen, is door de werkgeversvertegenwoordiging verworpen. Om deze reden kan het standpunt van de werknemersvertegenwoordiging niet worden gevolgd. Ik merk op dat ik de gedachte dat de werknemer de tijd die hij door de opdracht de arbeid uit te oefenen, aan te vangen en te beëindigen op een verder van zijn woonadres gelegen plaats langer moet reizen, als werktijd zou moeten kunnen aanmerken, bij voorbaat niet onredelijk vind. Dat is evenwel niet in de cao vastgelegd en een dergelijke loonbetalingsverplichting volgt ook niet uit de wet.

e. Zoals gezegd is de tekst van de cao bij het beantwoorden van de vraag of de reistijd betaald moet worden leidend en duidelijk: De werknemer reist naar de standplaats om daar de arbeid uit te oefenen of aan te vangen en te beëindigen. Als de werknemer een dienstreis naar een andere dan de standplaats maakt om daar de arbeid uit te oefenen of aan te vangen en te beëindigen, volgt uit de tekst van de cao dat de reis naar die plaats toe geen arbeid is. Een andere uitleg van de cao zou ook tot een minder aannemelijk rechtsgevolg kunnen leiden. Een voorbeeld om dat te verduidelijken: de werknemer woont op 30 km van de standplaats en reist gebruikelijk naar zijn standplaats met de auto. Hij krijgt de opdracht om gedurende een week de arbeid op een andere plaats uit te oefenen en wel op 15

kilometer afstand van zijn woonplaats. De door de werknemersvertegenwoordiging voorgestane uitleg zou er dan toe leiden dat deze werknemer gedurende die week de reizen naar de plaats waar hij tijdelijk de arbeid uitoefent of aanvangt en beëindigt als betaalde werktijd zou kunnen beschouwen.

4. Conclusie:

Ik concludeer:

- dat de reis van een werknemer van zijn woonadres naar een andere plaats dan de afgesproken standplaats waar hij de arbeid uitoefent of aanvangt en eindigt, een dienstreis is in de zin van art. 4:15 cao,
- dat de tijd gemoeid met die reis geen tijd is waarover de werknemer recht heeft op loon,
- dat het standpunt van de werkgeversvertegenwoordiging mij daarom juist lijkt.

Evert Verhulp

Bussum 18 december 2018